

Dr. Liškař přišel na filozofickou fakultu UJEP na jaře v roce 1964 již jako vyzrálý pedagog. Jeho předcházející různorodá studia a bohatá učitelská praxe (působil jako učitel jazyka anglického, francouzského, německého, italského a ruského na různých typech škol, v letech 1961–1963 učil na vysoké škole dopravní v Žilině na katedře jazyků, zúčastňoval se jako tlumočnick různých mezinárodních sjezdů) ho vyzbrojily a přímo předurčily k tomu, že se zabýval řešením lingvistické a srovnávací pedagogiky v širokém kontextu obecné pedagogiky a didaktiky. Byly to zejména jeho bohaté jazykové znalosti a dovednosti, které vedly k tomu, že byl pověřen vybudováním jazykové laboratoře, jež sloužila všem jazykovým katedrám ke zkvalitnění a zefektivnění jejich výuky. Na pomoc jazykové praxi vypracoval několik učebních textů, které přinášely pro tuto oblast nejnovější pedagogické poznatky (Funkce jazykové laboratoře v moderním jazykovém vyučování – 1982, Programované učení – 1974). Jazyková problematika zůstala jeho trvalým zájmem. Proto také přednášel na katedře anglistiky a amerikanistiky didaktiku anglického jazyka a připravil pro posluchače skriptum Vývoj metod vyučování cizím jazykům – 1970 a Cíl, obsah a metody vyučování cizím jazykům – 1974. Poslední text pak byl přepracován, doplněn a vydán ve fakultních spisech. Kromě toho Čestmír Liškař přednášel a vedl semináře na odborném studiu pedagogiky, na společném základe a ve studiu dálkovém i postgraduálním. V rámci jeho specializace byla vypracována řada diplomových prací, jež dosahovaly vysoké odborné úrovně. Se svými posluchači byl v neustálém kontaktu, nezištně a přátelsky jim pomáhal a předával jim své odborné zkušenosti. Měl k tomu příležitost nejen při výuce, ale zejména jako vedoucí učitel skupiny a jako patron kolejí. Pro své odborné i lidské kvality byl posluchači ctěn a vážen, pro tyto kvality byl také docenován svými spolupracovníky.

Uvedli jsme již, že zájem dr. Liškaře se obracel také ke srovnávací pedagogice. V této oblasti vydával jednotlivé studie, které pak vyústily v práce syntetické povahy (např.: Francouzské školství – 1972, Socialistické školství – 1980). Tyto práce posloužily jako výchozí materiál pro celostátní učebnici, vydanou v roce 1982 ve spolupráci s profesorem Jůvou (Úvod do srovnávací pedagogiky). Čestmír Liškař usilovně pracoval nejen v úzkém rámci fakulty, ale rovněž aktivně působil na veřejnosti. Měl rozsáhlou přednáškovou činnost pro KPÚ, Klub moderních filologů při ČSAV, pro Vojenskou akademii AZ, spolupracoval s pedagogickými pracovišti v Brně, v Praze a v Bratislavě, a tak se podílel na vytváření dobrého jména naší katedry.

Osobnostní profil Čestmíra Liškaře ukazuje, že jeho působení na fakultě bylo obdobím, v němž se věnoval spoluvytváření optimálních pracovních podmínek nejen na katedře, ale také na vytváření těchto podmínek pro studenty. Jeho odchodem katedra ztratila nejen kvalitního spolupracovníka, ale také dobrého člověka, na kterého zůstane trvalá vzpomínka v myslích žáků, spolupracovníků a přátel.

Zdenka Veselá

Vladimír Jůva: Mimoškolná výchova dospělých. Bratislava 1984, 240 stran.

V době, která je typická nebyvalým růstem úlohy člověka ve všech sférách společenské činnosti, zákonitě se revolučně mění i systém přípravy tohoto člověka pro mnohé závažné úlohy profesní, občanské, kulturní i individuálně zájmové. Výchova nabývá na své důkladnosti, hloubce, všestrannosti, vědeckosti a polytechničnosti. V neposlední řadě se koncipuje jako aktivita, která provádí a musí provázet každého člověka soustavně, celoživotně. Jsme svědky toho, že školní vzdělávání společně s podnikovou výchovou zasahují daleko do života lidí. Navíc se pro vážné výchovné vzdělávací úkoly využívá i volný čas. V jeho rámci se koncipuje nová, moderní forma – mimoškolní vzdělávání dospělých.

Tato forma dnes prokazuje stále více svou životaschopnost a účelnost. Je tudíž podporována ve všech směrech: v koncepčně organizačním, pedagogicko-oborném i materiálně institucionálním. Je předmětem intenzivního zkoumání a teoretického modelování. Vedle jiných pohledů potřebnou pedagogickou charakteristiku přináší monografie prof. PhDr. Vladimíra Jůvy, DrSc., s názvem „Mimoškolná výchova do-

spělých“. Je zpracována autorem, který má s výchovou dospělých v mimoškolním terénu a v jejich různorodých formách a institucích velmi bohaté zkušenosti. Současně je tento autor odborně i všeobecně vysoce vědecky erudovaným pracovníkem. Proto kniha přináší nejen množství pozoruhodných konkrétních informací o jednotlivých součástech, úkolech, metodách, formách a zařízeních, jež se uplatňují ve výchově dospělých, ale současně i zásadní teoreticko-pedagogická poučení a koncepční východiska i závěry. Spojování dílčích poznatků s mnohými obecně pedagogickými pasážemi je v knize plně funkční. Slouží k hlubšímu a konkrétnějšímu charakterizování mimoškolní výchovy dospělých. Na tomto základě se vyjevuje logická struktura popisovaného jevu, jeho koncepce, rozporné stránky a nakonec i perspektivy dalšího zkoumání a konstituování.

Monografie Vladimíra Jůvy je založena na marxisticko-dialektickém, materialistickém metodologickém základu. Mimoškolní výchova je tudíž ukazována jako historický, konkrétní a složitý jev, podmíněný celou řadou obecně výchovných, sociálních a ekonomických determinant. Z hlediska obsahového je prvořadá pozornost věnována výchovně vzdělávacím cílům. V autorově podání jsou důsledně vyvozovány z aktuálních i perspektivních úloh a potřeb socialistické společnosti. Jsou přehledně členěny a představují základ, na němž dále je nastíněn soubor hlavních složek komunistické výchovy: výchova světonázorová, politická, vědecká, pracovní, mravní, estetická a tělesná. Jejich stručná obecná charakteristika vyúsťuje pak v úvahy o jejich úloze a místu v rámci mimoškolního vzdělávání a výchovy dospělých. Obdobně spojení obecných a zvláštních aspektů můžeme sledovat v charakteristikách výchovných principů. Ve svém souboru představují základní podmínky pro úspěšné a efektivní vychovávání dospělých v jejich volném čase. Rozbor úlohy výchovných činitelů nepochybně čtenáře zaujme jejich komplexním podáním. Je zde přesvědčivě ukazováno, že v mimoškolním formování dospělých ani zdaleka nejde jen o zahrnování účastníků množstvím informací a o jejich pasivní konzum. V mnohem větší míře, než tomu bylo dosud, jde o navozování lidských způsobilostí, umožňujících činnorodě využívat získaných poznatků v životě profesním, občanském, rodinném a v zájmových aktivitách. Rovněž jde o formování kladného vztahu k vědě, technice, umění, a o to, aby lidé cítili potřebu celoživotně se vzdělávat a celkově kultivovat. Za těchto okolností nelze jinak — a autor si ve své knize dává záležet na patřičném vysvětlení — než že moderní výchova dospělých se musí dívat v široké paletě výchovně vzdělávacích metod i prostředků a za spolupráce společenských, výrobních, vzdělávacích zařízení a institucí.

Vědeckost a současně vysokou sdělnost knihy Vladimíra Jůvy — Mimoškolní výchova dospělých — spoluvytváří i vytríbená jazyková forma jejího zpracování. Tak má kniha co říci širokému okruhu čtenářů: od zvědavých zájemců z řad široké veřejnosti, přes studenty učitelství, až po řídící a koncepční pracovníky. Je to skutečnost, která z knihy činí publikaci účelnou, potřebnou a velmi žádanou. *Libor Hřebíček*

Miroslav Cipro: Průvodce dějinami výchovy: Pyramida, Praha 1984, 579 stran.

Z pera profesora Miroslava Cipra, DrSc., vyšla nedávno zajímavá publikace. Jak naznačuje již její název, nejde o komplexní zpracování dějin výchovy od jejich prvopočátků do současnosti, ale o medailony vybraných osobností, na nichž se má dokumentovat, že evropská pedagogika měla své předchůdce nejen v pedagogice antické, ale také v jiných celosvětových výchovných koncepcích. Tato nová dimenze dnes vystupuje mimořádně jasně do popředí a historik pedagogiky ji nelze nemít na zřeteli při zpracování dějin výchovy a měl by všechny pedagogické jevy pod tímto zorným úhlem hodnotit a zařazovat do vzájemných vztahů. Zdůrazňování tohoto přístupu, tj. principu historismu, který je základním principem marxisticko-leninské metodologie, je na úsilí autora sympatické a podnětné. Tento princip požaduje studovat starší i nová díla pedagogických myslitelů a vysvětlovat je z hlediska jejich vzniku, neboť jedině tak lze pochopit jejich historické místo, ujasnit a uvědomit si jejich